

Народна библиотека
'РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ'

30 CP 94(100)

МАХИН Ф.

Јуриш на Немачк

600000116

COBISS o

ПЕСКОВАЦ

Р МАХИН

ЈУРИШ НА НЕМАЧКУ

7

ИЗДАЊЕ НОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

БЕОГРАД, 1944

ЧУВАЈТЕ КЊИГУ!

Инв. бр.

29.105

Презиме и име писца:

Матери
српског

Сигнатура

940.42

НАСЛОВ ДЕЛА:

Јуриш на Немачку

Место и година издавања:

Београд, 1944

Број карте
читаоца

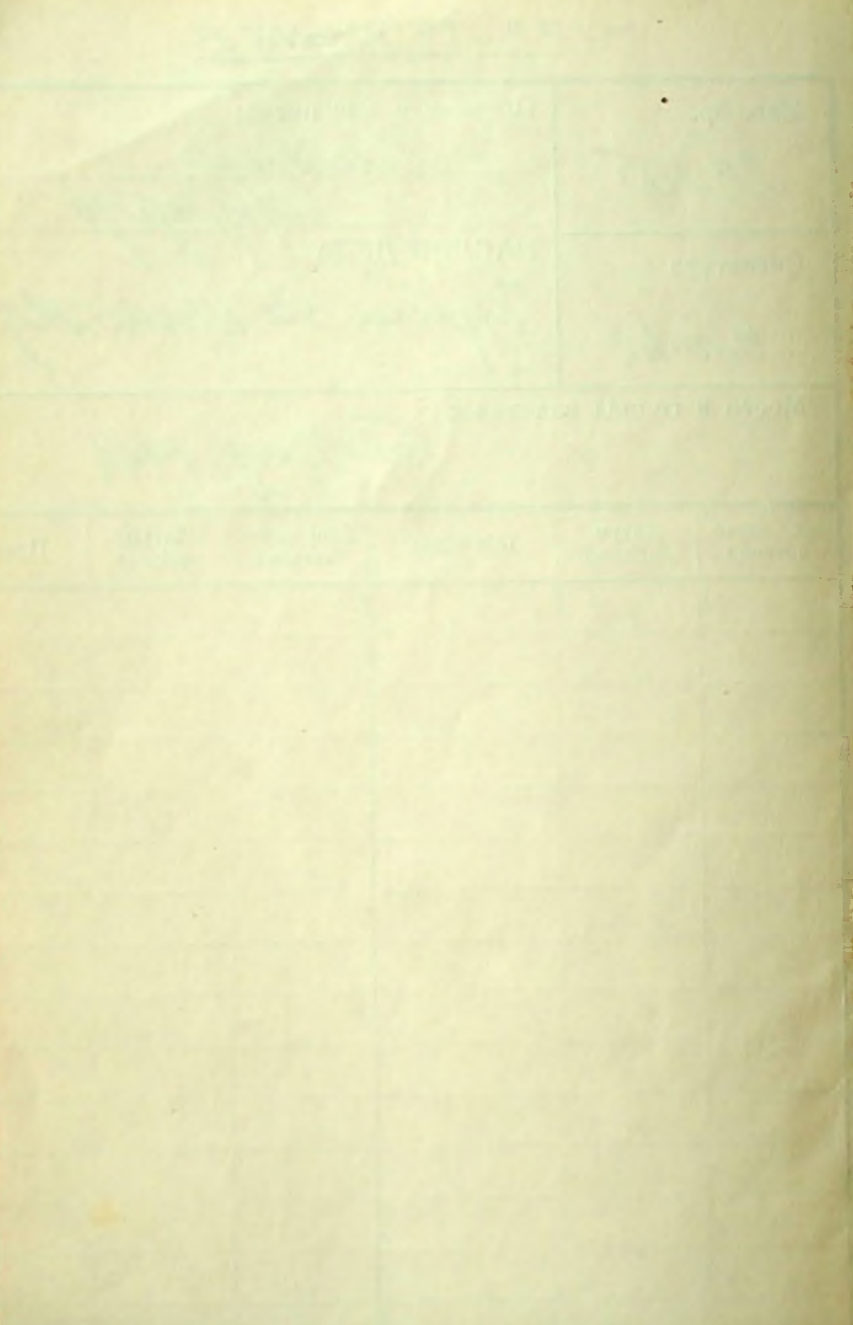
Датум
враћања

Примедба

Број карте
читаоца

Датум
враћања

При

ЧУВАЈТЕ КЊИГУ!

a/116
93/94

ФЛОДОР МАХИН

Ј У Р И Ш НА НЕМАЧКУ

~~НАБАВЉЕНО~~

~~15-XI-48~~

~~1241~~

~~Бр. инвентара~~

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА ПЕСНОВЦА

Бр. 29.105

7

Струна 94048

ИЗДАЊЕ НОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

БЕОГРАД, 1944

Прештампано из „Нове Југославије“, бр. 11—12
за август и бр. 13—14 за септембар 1944

Црвена армија на вратима Хитлерове јазбине

Стратегиска ситуација која је настала на Источном фронту у пролеће 1944 била је за Хитлера јако неповољна. Његова војска у току последњих шеснаест месеци трпела је саме поразе. Начин њеног повлачења допринео је да ослаби не само бројно, него и морално. Руси су постигли огроман стратегиски успех. Они су ослободили економски важне пределе Украјине, одбацили хитлеровску војску од Лењинграда, ступили на територију Румуније. Тако су не само постигли економски успех, него су добили и велики простор, са развијеном саобраћајном мрежом, погодан за маневрисање великих војних формација. Хитлерова војска, међутим, била је потиснута према Карпатима, а на централном сектору фронта стерана у шумовито-мочварни простор, звани Полесје. Борбе у 1943 и на почетку 1944 завршиле су се тиме што је иницијатива војних акција потпуно избијена из Хитлерових руку и прешла у руке Црвене армије.

У пролеће 1943 Хитлер се још припремао за офанзивне операције, па их је на курском правцу чак и започео. Ове године он није ни помишљао на сли-

чан стратегиски подухват. Црвена армија већ је била задала његовој ратној машини страховите ударце, а пред њим је лебдела опасност другог фронта на западу и немачке трупе на италијанском фронту попуштале су под притиском савезника. Хитлеру су недостајале дивизије које је, без икаквог стратегиског разлога, изгубио код Корсун-Шевченковског и на другим местима, допустивши да буду опкољене и уништене од Црвене армије.

Безизлазност Хитлеровог положаја састојала се у томе што није могао да примени стратегију удараца по унутрашњим операциским правцима, што је, за немачке војсковође, постало такорећи догмом још од времена Фридриха II. Ствар се састојала у томе, што он није могао извршити велика пребацивања ни са једног сектора ратишта, а да савезничке снаге не искористе слабљење на датом сектору. Бомбардовања из ваздуха пореметила су жељезнички саобраћај у Немачкој, а губитак огромног аутомобилског парка на Источном фронту онемогућавао је Хитлеровој Врховној команди да организује брзо пребацивање трупа са једног фронта на други. Хитлерова војска била је везана за секторе на којима се налазила, и то у таквом стању да ни на једном сектору није могла предузети активније операције.

Немачка војска била је принуђена да на читавом ратишту пређе на стратегиску дефанзиву, без икакве наде да ће убудуће бити у стању да предузме офанзиву.

Хитлер је прешао на одбрану своје јазбине, и то пасивну одбрану, у стратегиском смислу.

У војној историји никада се није десило да је зарађена страна, која је прешла на пасивну одбрану, могла добити рат. Судбина Хитлерове Немачке била је одлучена на бојиштима у Совјетском Савезу.

Операције у овој години имају један задатак, а тај је: дотући »рађену звијер у њеној јазбини«. То значи да савезници, искоришћавајући стратегију концентричних удараца, тј. дејствујући по спољним оперативским линијама, морају све јаче стезати обруч око Хитлерове јазбине и на тај начин све више ограничавати маневарски простор немачких трупа и тако смањивати њихову отпорну моћ. Географски положај Немачке такав је да она, у својим границама, нема могућности да води ефикасну одбрану. Хитлеровој јазбини недостаје ваздуха, конкретно речено — онога од чега се живи и чиме се ратује. Да би могла успешно водити рат, Немачка га мора водити изван својих граница. Њој су потребни отвори за везу са спољним светом. Немци не воле да ратују на својој територији, они њу користе само као полазну базу за пљачкашке акције у другим државама. Наполеон је 1806 освојио за месец дана целу Пруску, док је Русија 1812, ослањајући се на патриотизам народа, потукла много веће Наполеонове снаге. Примирје у Компјењу 1918 године било је израз неспособности Немаца да се за своју земљу боре на својој територији, и Хитлер је узалуд покушавао да побије разлоге

који су диктирали то примирје. Завера која је откривена ових дана, и која је организована у војсци и очевидно у самој земљи, показује да немачки менталитет ни сада није припремљен за борбу на сопственом тлу, поготову када 14 милиона радника из окупираних земаља, који су довучени у Немачку на робијашке радове, очекују као божанску симфонију канонаду савезничких трупа.

Зато се Хитлер држи грчевито окупираних територија. На северу — потребна му је норвешка обала, преко које може вршити извесне набавке из Јапана и фашистички расположених земаља Јужне Америке. Потребне су му руде Шведске и Норвешке. Немачке трупе у Прибалтику, које је Црвена армија сада отсекла од њихове земље, имале су, поред осталог, задатак да одрже Хитлеров војни престиж у Финској и Шведској. Фински фронт потребан је Хитлеру зато, да Црвена армија не би преко Финске стигла у Норвешку и својим присуством у Финској натерала Шведску да своју неутралност окрене у корист савезника.

У Француској — Хитлер користи не само њену природна богатства, него и њену високу индустриску моћ. Из Француске он одржава везу са Шпанијом, преко које има контакт са спољним светом. Француска обала, исто тако као и норвешка, служи немачкој морнарици као база у борби за Атлантук.

На Балкану Хитлерове трупе немају више онај задатак који су имале када је Балкан требало да по-

служи као отскочна даска за операције у Египту и у Малој Азији, или на југу Русије. У садашњим стратеги-ским приликама, Балкан више не може служити као база оперативних маневара већег значаја. А што се Хитлер ипак задржава на Балкану, томе има неколико разлога: да би одржао везу с Турском и преко ње са спољним светом; да би спречио развитак народно-ослободилачког покрета на Балкану; да би утицао на своје сателите и да би искоришћавао природна богатства балканских земаља.

1

Јуни 1944 — то је месец почетка општесазезничког напада на Хитлерову »европску тврђаву«.

Сазезничко искрцавање у Француској, као што се могло и очекивати, потпуно је успело, јер су главне Хитлерове снаге биле ангажоване на Источном фронту. Совјетска Врховна команда није дозволила Немцима да пребаце из Совјетског Савеза на запад никаква појачања. Црвена армија је, већ 11 јуна, почела офанзиву на Карелиској Превлаци.

То је био увод у одлучујућу летњу кампању ове године. Сада се јасно види циљ те кампање, а то је: сламање Хитлерове снаге у најглавнијој зони његовог отпора. Ова зона обухвата простор између обале Балтичког Мора и сјеверних обронака Карпат. У њу се укључују три најважнија операциска правца:

а. — централни — преко Минска-Брест Литовска-Варшаве-Познања за Берлин;

б. — северни — преко Вилна-Ковна у Источну Пруску и даље на фронт Штетин-Берлин;

в. — јужни — преко Лавова-Кракова-Горње Шлеске на фронт Берлин-Дрезден-Праг.

Ако Хитлер изгуби битку у овој зони, онда се само по себи разуме да сваки отпор његових трупа на другим секторима европског ратишта неће имати никаквог значаја за исход рата. Судбина рата решава се у овој зони. Из ње воде најкраћи путеви према најважнијим животним центрима Немачке. Она обухвата Источну Пруску, Померанију, Шлеску (са њеном индустријом коју савезничка бомбардовања још нису довољно погодила) и најзад — престоницу Немачке, Берлин, у коме су више пута ковани планови за изабљивање Европе и који симболише и пруски милитаризам и немачки империјализам. Уз то, Берлин је главни чвор немачких комуникација.

Сви остали савезнички фронтови и оперативни сектори играју помоћну улогу. Борба на њима има задатак да обезбеди повољан развитак операција у главној стратегиској зони европског ратишта. Тај задатак биће постигнут ако ови фронтови и оперативни сектори, енергичним развојем својих операција, успеју да вежу за себе што већи број хитлеровских трупа.

2

У уништењу саме Хитлерове јазбине Црвеној армији припала је главна улога, али много лакша од

оне коју је одиграла у претходном периоду, ломећи сама огромну офанзивну снагу хитлеровске ратне машине. Сада Црвену армију помажу савезници, који су успешно извршили најтежи део у стварању другог фронта, наиме — искрцавање на француском сектору Хитлерове »европске тврђаве«. Али, ипак, она пред собом има главне снаге непријатеља.

Црвена армија отпочела је своју офанзиву 23 јуна на белоруском сектору, који је најдуже био у немачким рукама. По речима Хитлеровог радио-коментатора генерала Дитмара, тај сектор је био »срце источног фронта« и Немци су уложили све напоре да би га претворили у неосвојиву тврђаву. Овај сектор затварао је најкраће путеве за Немачку и природно је да су га Немци морали бранити са највећом упорношћу. Црвена армија показала је овог пута још већу офанзивну моћ. Она је за пет недеља избила на линију Двинск-Њемен-Августов-Бјелосток-Брест Литовск-Хелм. Такву брзину напредовања, уз пробијање најјаче утврђених зона, Немци нису могли постићи ни у време својих највећих успеха. Црвена армија прешла је од 23 јуна преко 450 километара. Само за један месец Немци су изгубили више од 540.000 војника и официра, што палих што заробљених. Црвена армија запленила је огромну количину ратног материјала. Додамо ли броју погинулих и заробљених и број рањених и иначе избачених из строја, добићемо општи збир немачких губитака, који се пење на преко милион људи. У руске руке пао је 25 немачких генерала,

не рачунајући оне који су погинули. А то значи да се десeci немачких дивизија и оклопних корпуса, којима су командовали ти генерали, изгубили своју оперативну повезаност и оперативну способност, а у већини случајева престали и да постоје. Офанзива Црвене армије стално је расла, проширујући се и на северу и на југу. Она је добијала све већи замах и ангажовала све више непријатељских снага, чиме је олакшавала операције савезника на другим фронтовима. У њој се испољила стратегиска мудрост Врховне команде Црвене армије. Историја ратова није до сада познавала такву методичност увођења у грандиозну битку све нових и нових великих војних формација и обезбеђивања њихове узајамне оперативне сарадње.

Од 23 јуна до 6 августа у битку је уведено осам фронтова, на простору од Нарве — на северу, до Станиславова — на југу, дугом преко 1200 км. Савезничка штампа цени да је у овој битци било ангажовано преко 3 милиона људи. Црвена армија постигла је до сада следеће резултате:

1. Пресекла је копнену везу немачких трупа у Балтичким Земљама (око 30 дивизија) са немачком територијом, и систематски их потискује према балтичкој обали, пошто им је одузела могућност коришћења поморских лука на југу од Риге. Остале луке, око Талина, контролише Црвена морнарица.

2. Заузимањем Митаве и Шавлија обезбеђена је слобода маневра на прстору доњег тока Њемена

према северо-западној граници Источне Пруске, у правцу Тилзита и Кенигсберга.

3. Ступила је на границу Источне Пруске са истока — од Ковна, Маријанпоља и Августова, и пришла јој са југоистока — од Бјелостока, створивши полазни положај за обухват југоисточног крила немачких трупа у Источној Пруској.

4. Дошла је до прилаза Варшаве, главног немачког упоришта на правцу Варшава-Познањ-Берлин и, слоивши жилави немачки отпор, наставља успешно напредовање, с циљем да обухвати варшавски сектор са севера (правцем северозападно од Седлеца).

5. Избила је на десну обалу Висле све до ушћа реке Сан и заузела важни комуникациони чвор на Висли — град Демблин (Ивангород), чиме је створила могућност за развијање операција на левој обали Висле, у тренутку одлучујуће битке за утврђени варшавски реон.

6. Обезбедила је слободу маневра на левој обали Висле, и то стварањем мостобрана код Сандомира. Одатле трупе Црвене војске могу оперисати у два правца: дуж леве обале Висле — на север и на запад, и у правцу Келца-Ченстохове, према Горњој Шлеској.

7. Створила је чврст полазни положај за операције ка Кракову и Г. Шлеској, дуж северних обронака Карпата.

8. Набацила је непријатеља на карпатски планински ланац, стигавши на 20 км. од чехословачке гра-

нице, на линију Санок — положаји на Карпатима (заузети у току зимске офанзиве).

Тиме се завршили прва фаза борбе за прилаз Немачкој. Црвена армија заузела је положаје са којих ће почети последње одлучујуће битке за уништење Хитлерове јазбине. После освајања огромног простора, Црвеној армији било је потребно време за реорганизацију позадине, за уређење комуникација, јер ће претстојеће операције захтевати крајње напоре позадине за снабдевање трупа. Претстојећи задатак захтева и регрупацију снага према новој оперативној ситуацији.

Предвиђајући одлучујући сукоб, Хитлер је могао да предузме само низ локалних контранапада. Он их је извршио на неколико, за њега најопаснијих, места: против генерала Баграњана — на простору јужно од западне Двине, код Маријанпоља, код Седлеца и на мостобрану код Сандомира. Сви ови контранапади одбијени су и Немци су претрпели велике губитке. Одбивши нападе, Црвена армија сама је прешла у контранападе на свим поменутих правцима и ослободила стотине насеља. Ове борбе показале су да Хитлер више нема могућности за офанзивне операције већег замаха, које би могле променити створену стратешку ситуацију на Источном фронту. Постоје подаци да је Хитлер успео да на истоку прикупи као стратешку резерву око 16 дивизија, које је извукао са европских ратишта. Али ове јединице нису у стању да замене оних 30 дивизија, које сада у Балтичким

Земљама чекају свој крај, не будући у стању да задрже совјетски ваљак који их немилосрдно мрви.

3.

Следећа фаза овогодишње летње кампање биће директни напад на Хитлерову јазбину. Овде треба узети у обзир да Хитлерови спољнополитички односи преживљују кризу. Под утицајем стратегиске ситуације, која је настала као резултат успешне руске офанзиве и савезничког искрцавања на западу, Хитлерови сателити, који су бранили његово северно и јужно крило Источног фронта, почели су да показују расположење за споразум са савезницима. Финска и Бугарска добиле су нове владе, које отворено говоре о могућности изласка из Хитлеровог блока. Несумњиво је да, при даљем напредовању савезника, крила Хитлеровог фронта на истоку, састављена од сателита, могу напустити борбу.

Главно тежиште претстојећих операција на источном ратишту биће у основној оперативној зони, о којој је већ било речи, то јест у зони која се налази између обале Балтичког Мора и карпатског планинског ланца.

Као помоћни оперативни правци послужиће: на северу — правац Финска-Норвешка, на југу — правац који води у Дунавску Низију, преко Карпата, и дуж самог Дунава. Вероватно је да ће операције Црвене армије на првом правцу бити повезане са искрцавањем савезничких трупа на атлантској норвешкој обали.

Операције у правцу Дунавске Низије могу да добију већи замах, прво — што Црвена армија треба, са те стране, да обезбеди лево крило својих трупа, које оперишу у правцу Кракова и Горње Шлеске*, и друго — да пресече Хитлерову везу са Балканом и ликвидира отпор његових балканских сателита. Није искључено да ће операције на том правцу отпочети раније него у главној оперативној зони, као што се и сада воде у Балтичким Земљама. И једне и друге треба да доведу до ликвидације немачког отпора на његовим северним и јужним крилима.

Животни центар Немачке (Штетин-Берлин-Дрезден) удаљен је од садашњих положаја Црвене армије у главној оперативној зони свега 500—550 км. Претходне офанзивне операције Црвене армије показале су, да она слична растојања може прећи у једном замаху, не задржавајући се ради организације своје позадине и уређења нових помоћних база.

На путу ка коначном циљу Црвена армија мора да савлада отпор Хитлерове војске:

- а) на северном правцу (дужина 550 км.) — у пограничном реону који обухвата и Мазурска Језера, и на доњем току реке Висле;
- б) на централном правцу (дужина 500 км.) — у по-

---

*) У прошлом светском рату аустро-немачке снаге извршиле су са југа, преко Карпата, напад на руске трупе које су се налазиле у Галицији и код Кракова. Руси су били принуђени да се повуку, чак и да напусте читаву Галицију

речју Висле, које обухвата градове Варшаву и Лођ, и у познањском реону;

в) на јужном правцу (дужина 500 км.) — у реону који обухвата Краков и Горњу Шлеску.

Вероватно је да ће борба око поменутих реона бити одлучујућа. Хитлер ће покушати да за ту борбу прикупи све своје расположиве резерве. Њихов пораз биће ликвидација главних и основних хитлеровских снага. Хитлер неће више имати ни времена за нову регрупацију снага, ни довољно маневарског простора — ако само савезничка офанзива на западу сачува свој садашњи темпо.

Приближује се фаза смртоносног уадрца по Хитлеровим хордама.

Имајући иницијативу у својим рукама, Црвена армија наставиће своје методично наступање, чије је класичне примере показала у претходним офанзивним операцијама.

Грозни вал совјетске војне силе сручиће се на Хитлерову јазбину, неодољив као сама судбина.

14 август 1944

Јуриш на Немачку

Овогодишњу летњу кампању карактерише општа савезничка офанзива против хитлеровске армије с истока, запада и југа. Она се заснива на сјајним успесима које је постигла Црвена армија у току своје трогодишње борбе против главних снага фашистичких агресора, на ударцу који су непријатељским дивизијама у Африци и јужној Италији задале англоамеричке трупе, на резултатима које су постигли савезници у борби за Атлански Океан, на моћним ударцима које је савезничка авијација задала позадини Хитлерове Немачке и, најзад, на резултатима гигантског рада који су извршиле Сједињене Америчке Државе и Велика Британија припремајући огромне оружане снаге за инвазију на европски континент са запада, у области тако зване фашистичке »европске тврђаве«. Према томе, овогодишња летња кампања савезника јесте завршетак њихових огромних напора како на бојиштима, тако и у стварању офанзивне невиђене моћи. Та моћ се изражава у бројној превази савезника над противником, у квалитативној и квантитативној надмоћности њихове ратне технике и, што је главно, у моралној надмоћности армија антихитлеровске коалиције коју подупиру сви прогресивни и слободољуби

биви народи света, над Хитлеровом војском, чији је ратни престиж коначно разбила Црвена армија на бојиштима Источног фронта, а чију је империјалистичку, освајачку и људождерску природу раскринкало пред целим светом њено дивљачко држање у окупираним земљама.

У почетку овога лета фашистичке војне снаге нашле су се на крају своје моћи. Још зимска офанзивна кампања Црвене армије показала је да хитлеровска стратегија иде за једним циљем: да одгоди време коначног расплета рата у корист антихитлеровске коалиције и да помоћу дипломатских марифетлука смањи последице пораза немачког империјализма. Када се говори о хитлеровској стратегији, не треба губити из вида да она може носити тај назив само ако му се дода епитет »авантуристичка«. У ратној историји авантуристичка стратегија увек је трпела поразе. Да би се то доказало, довољно је сетити се авантуризма Карла XII, који се завршио поразом његове војске код Полтаве 1709 године, и Наполеонове авантуристичке најезде на Русију 1812 године. Карактеристична црта авантуристичке стратегије јесте изградња оперативне замисли не на реалним условима, већ на властитим жељама и на очекивању помоћи од »провиђења«. Међутим, Наполеон правилно каже да »провиђење помаже ономе ко има више батаљона«. Истина, Наполеон је указивао и на то да у рату три четвртине успеха припадају моралном елементу. Али Хитлерова стратегија, и с обзиром

на овај елеменат, такође није водила рачуна да савезници и у том погледу имају надмоћност над Немачком. Изгубивши коначно иницијативу акција из руку у току победоносне офанзиве Црвене армије 1943 године, Хитлер је рачунао на добитак у времену, говорећи да се рат још води на туђој територији, далеко од Немачке. Али, он је при томе заборавио да савезничке армије, имајући иницијативу у својим рукама, могу да му нанесу пораз и на туђој територији, коју је он окупирао, и да на тај начин пренесу рат и у саму Немачку, да би у њој диктирали услове, који би обезбедили човечанство од поновних немачких завојевачких похода.

Треба нагласити да је хитлеровска стратегија наилазила на опозицију у немачким командним врховима, због чега су »кривци« сурово кажњавани. После савезничке офанзиве у лето ове године опозиција вишег командног састава, помогнута од утицајних кругова фашистичке Немачке, нашла је свој израз у припремању атентата на Хитлера. Основни узрок завере састојао се, по свој прилици, у свести о неизбежности немачког војног пораза и у жељи да се рат заврши без Хитлера и да се на тај начин олакшају услови капитулације. У сваком случају, Немачка би се, ако би благовремено завршила већ изгубљени рат, спасла разорног дејства савезничке авијације и сачувала би милионе живота својих грађана. То се није догодило, и војне операције савезника почеле су се развијати својим стратегијски логичним путем, условљеним це-

локупношћу војних и политичких чинилаца, створених на европском ратишту почетком лета ове године.

ЗАПАДНИ ФРОНТ

Питање отварања западног фронта било је основно питање англо-совјетско-америчке сарадње и знак јединства и чврстине антихитлеровске коалиције великих демократских држава.

Идеја западног фронта родила се у критичним данима за демократске народе, када је победоносни немачки империјализам свим својим снагама покушавао да сломи отпор Црвене армије, као једине копнене снаге у свету која је била способна да задржи даљи развитак успеха хитлеровске коалиције. Та идеја нашла је своје прво оваплоћење 12 јула 1941 у споразуму између Енглеске и Совјетског Савеза о пружању узајамне помоћи и потпоре у рату против хитлеровске Немачке. У даљем развоју та идеја нашла је израз у уговору који су 26 маја 1942 године склопили В. М. Молотов и А. Идн у Лондону »о савезу у рату против хитлеровске Немачке и њених савесника у Европи и о сарадњи и узајамној помоћи после рата«, а исто тако у »споразуму између влада Савеза Совјетских Социјалистичких Република и Сједињених Америчких Држава о принципима узајамне помоћи у вођењу рата против агресије«. Пошто је Црвена армија својим моћним ударцима одбацила Немце далеко на запад, а англо-амерички савезници.

постигли велике успехе у средоземном базену, појавила се перспектива брзог и коначног разбијања хитлеровске ратне машине. Начин решења тога проблема разрађен је на Конференцији трију министара октобра месеца 1943 године у Москви. Још конкретније борбено пријатељство постигнуто је одлукама конференције руководиоца трију савезничких држава СССР, Велике Британије и САД — децембра месеца 1943 у Техерану.

Године 1944 питање Западног фронта није више било питање указивања помоћи Совјетском Савезу у његовој борби за ослобођење делова совјетске територије, које су окупирале хитлеровске трупе. Црвена армија успела је не само да својим властитим снагама ослободи претежни део те територије, него је чак прешла и границе Румуније. Нико од савезника није више сумњао да ће она задатак коначног чишћења совјетске територије извршили сама. То су доказале њене офанзивне операције овога лета, у току којих је не само разбила главне и основне Хитлерове снаге на Источном фронту, него и привукла на себе око шеснаест нових немачких дивизија са других сектора европског ратишта. У таквој ситуацији смисао Западног фронта састојао се у извршењу другог задатка — у протеривању Немаца из западне Европе и преношењу ратних операција у саму Немачку.

Хитлеровска пропаганда користила се свим средствима да би доказала тобожњу неосвојивост западног бедема »европске тврђаве«. У том циљу мобили-

сани су и сви прохитлеровски кругови Енглеске и Америке и штампа која им служи. Али напори Гебелса и његових скутоноша у иностранству нису могли извршити никакав утицај на одговорне савезничке државнике и војсковође, јер је њима био добро познат распоред хитлеровских и сателитских армија: огромна већина тих армија (око две трећине) налазила се на Источном фронту, 50 до 60 дивизија било је разбацано дуж дуге обалске линије Атлантског Океана, а остале дивизије биле су заузете на италијанском сектору, у Југославији и у другим окупираним земљама ради одржавања »новог поретка«.

Припреме за десант вршиле су се веома брижљиво. Тако, на пример, америчким трупамa био је уступљен већи део области Девона у циљу извођења маневара и вежбања. Становници те области исељени су, и територија је претворена у огледно бојиште. Америчке крстарице, за време учења, обасипале су обале Девона артиљеријском ватром, америчке трупе подигле су на обали утврђења, опасана мрежом бодљикаве жице. Цела територија била је мињирана.

Ноћу између петог и шестог јуна француској обали, на сектору између Шербура и Ле Авра, приближиле су се савршено непримећене четири хиљаде ратних бродова са три хиљаде десантних лађа. Уз помоћ ватре с бојних бродова савезничким десантним трупамa пошло је за руком несамо да се успешно искрцају на обалу, него и да продру у дубину француске територије. У извођењу десантне операције уче-

ствовало је око једанаест хиљада авиона, од којих је један део спустио ваздушни десант у позадину непријатеља. Хитлеровски атлантски »бедем« савладан је при првом нападу. Даље акције искрцаних трупа састојале су се у проширивању и учвршћивању створеног упоришта. Хитлеровска команда предузимала је низ противнапада, доводећи у борбу пристигле резерве, али савезници су их стално и успешно одбијали, ослањајући се на своје ваздушне механизоване јединице и на нове трупе, које су као река притицале на нормандијски мостобран из Енглеске. Недељу дана после тога могло се констатовати да је искрцавање савезника у Француској потпуно успело. Маршал Совјетског Савеза Стаљин дао је 14 јуна следећу оцену савезничких операција: »Мора се признати да историја ратова не познаје сличног потхвата по ширини замисли, по грандиозности размера и мајсторству извођења... Историја ће забележити ову операцију као успех вишега реда«.

Прикупљање довољних савезничких снага на нормандијском сектору завршено је у току првог месеца после искрцавања, и у јулу савезници су од одбраче прешли на офанзиву, која и сада траје. Немци су само једанпут покушали да јачим снагама нападну савезнике, пошто је Прва америчка армија у почетку августа продрла у Бретању и, скоро не наилазећи на озбиљнији отпор, избила на обалу Бискајског Залива (код Нанта). Први свој моћни противнапад Немци су извршили у правцу Авранша, да би пресекли везу

између енглеских трупа у Нормандији и америчких јединица у Бретањи. Али савезницима је пошло за руком да стегну чврст обруч око немачке ударне групе, створивши познати »цеп« код Фалеза, у коме је, — према савезничким извештајима, — разбијено око петнаест немачких дивизија. Бојеви у Нормандији и Бретањи стварно су сломили отпор немачких трупа у северној Француској и отворили савезницима пут на исток — према Паризу, на североисток, дуж атлантске обале, у правцу Белгије и Холандије.

Петнаестог августа Седма америчка армија извршила је искрцавање на југу Француске, између Тулона и Нице. У саставу ове армије биле су знатне француске снаге, VI амерички корпус и британске падобранске јединице. Јединице Прве немачке армије, које су браниле јужну обалу Француске, биле су приморане да се повлаче на север уз долину реке Роне, наилазећи при томе на многобројне трупе француског унутрашњег фронта, којима је пружао потпору британски ваздушни десант.

У другој половини августа све немачке окупационе трупе у Француској почеле су отступати у три главна правца: према белгијској граници, на исток према Паризу и с југа преко Лиона ка Белфору. Савезничка авиација немилосрдно је тукла путеве којима су се повлачили Немци, рушећи мостове на реци Сени, Марни и Мези.

Двадесет трећег августа француске унутрашње снаге ослобађају Париз. Канадске и британске трупе,

савладавши отпор Немаца на реци Сени код Руана, брзо су кренуле напред према белгијској граници и почеле чистити атлантску обалу од немачких постројења за пуштање летећих бомби. Четвртог септембра заузети су градови Брисел и Антверпен, највеће пристаниште у Европи, после Лондона. Осам дана касније Прва америчка армија, напредујући кроз источни део Белгије и Луксембурга, стиже на границу Немачке, на фронту између Ахена и Тријера, и на два места прелази на немачку територију преко Сигфридове линије, наилазећи на слаб отпор непријатеља. Трећа америчка армија непосредно се приближила немачким положајима на десној обали реке Мозеле од Тионвила до Нансија и успоставила директну везу са Седмом армијом, која је стигла у реон Белфора, близу јужног крила западне немачке границе. Савезници су добили у своје руке скоро сва пристаништа на француској и белгијској обали, почев од северне обале Бретање па све до Антверпена, рачунајући ту и луку Ле Авр. Савезничке трупе у току своје офанзиве убиле су и заробиле, — према подацима савезничке штампе, — око пола милиона Немаца и потпуно потукле и дезорганизовале три немачке армије, чији су се остаци повукли према немачкој граници, напуштајући огромну ратну технику. На територији Француске и Белгије остале су неке разбијене јединице, које нису успеле да се на време повуку. Њихову ликвидацију врше трупе француског унутрашњег фронта. Хитлеров »атлантски бедем« са-

владан је чим су га савезници напали, а огромни простори Француске и Белгије ослобођени су брзином истинског муњевитог рата, чим су савезници отпочели офанзиву с одговарајућим снагама. Ослобођење атлантских лука од хитлероваца решило је најтежи проблем везе експедиционих трупа с позадином. Немачка флота, а нарочито подморнице, изгубила је своја стратегијска упоришта на Атлантику и морала је пренети своје базе у Норвешку или чак у Балтик. Ових дана јављено је да је на француско тло стигла Девета америчка армија. Нема никаквих сметњи ни доласку нових савезничких војних формација.

Главни наредни стратегијски задатак наших савезника на западу јесте преношење рата на тло саме Немачке. До сада постигнути успеси савезника непосредно су повезани с успесима Црвене армије на Источном фронту у току овогодишње летње кампање.

ИСТОЧНИ ФРОНТ

Операције Црвене армије у лето ове године служе као сјајан пример остварења принципа узајамне помоћи у широком плану општесавезничке стратегије. Највећи напор совјетских трупа на централном сектору Источног фронта показао се у моменту када су се савезничке експедиционе трупе налазиле у најтежој фази учвршћивања мостобрана у Нормандији и прикупљања својих снага на њему. Офанзива Црвене армије на Карелијском фронту, а затим страховити

ударци по Немцима у Белорусији, не само што нису дозволили Хитлеру да пребаци на запад потребна појачања, него је он био принуђен да шаље на Источни фронт шеснаест нових дивизија, које је моран пронаћи на другим секторима европског ратишта, а које би могао употребити на западу. Само у току једног месеца, од 23 јуна до 23 јула, Немци су на централном сектору совјетско-немачког фронта изгубили 539 хиљада војника и официра (мртви: 381 хиљада, заробљени: 158 хиљада). Борба на Источном фронту није се прекидала ни за тренутак. Активне операције Црвене армије развијале су се у Балтичким Земљама, на прилазима Карпата и 20 августа, када су савезници водили борбу за ликвидацију »џепа« код Фалеза, Црвена армија је отпочела своју одлучујућу офанзиву на фронту Јаши-Кишињев. О снази овог ударца сведочи опкољавање петнаест немачких дивизија и њихово касније уништење. На основу података Совјетског информационог бироа, трупе II и III украјинског фронта, на сектору Јаши-Кишињев, од 20 августа до 3 септембра, тј. у току дванаест дана, убиле су и заробиле 256 хиљада Немаца. Поред тога, огромне губитке претрпеле су и румунске трупе. У току десет дана непријатељ је на свим секторима фронта у Румунији изгубио 418.610 војника и официра.

Последице офанзиве II и III украјинског фронта биле су од огромне важности за даљи развитак овог рата: 23 августа Румунија је затражила примирје; 25 августа председник финске владе замолио је совјетску

владу да прими финску делегацију ради преговора о примирју; истог дана Бугарска је издала саопштење о свом изласку из рата и да жели да заузме став потпуне неутралности. Совјетски Савез, по споразуму са савезницима, различито је реаговао на изјаве бивших хитлеровских сателита да желе да напусте фашистички брод који тоне, руководећи се при томе њиховим значајем и улогом у Хитлеровим империјалистичким плановима и искреношћу њихових изјава и одлука. Румунији је постављен захтев не само да раскине с Немцима, него и да узме учешћа у даљој борби против њих. Од Финске је затражено, поред прекида односа с хитлеровском Немачком, да оружаном руком истера немачке трупе са своје територије — ако оне саме не би до 15 септембра напустиле финско земљиште. Неутралност коју је понудила Бугарска, није задозвољила Совјетски Савез. После читавог низа неискрених и неосређених одговора бугарске владе, Совјетски Савез је објавио Бугарској рат, што је Бугарску натерало да одмах замоли за примирје. Пошто је Бугарска објавила рат Немачкој, совјетске трупе обуставиле су ратне операције на њеној територији.

У току операција вођених после склапања примирја са Румунијом, Црвена армија је очистила од Немаца румунску територију уз обалу Дуназа, стигла код Турн-Северина на југословенску границу, заузела црноморска пристаништа Констанцу, Варну и Бургас, а исто тако Добруџу и део Бугарске од Рушчука до Црног Мора. Шеснаестог септембра совјетска војска ушла

је у Софију. Заједно с румунским јединицама, Црвена армија је прешла трансилванске планине и стигла до њиховог северног подножја, у правцу Клужа и Арада. У северној Трансилванији Црвена армија је заузела важне стратегијске тачке Кимполунг и Ватра Дорну.

Треба истаћи офанзивне операције совјетских трупа у Балтичким Земљама, где се наставило ослобађање територија Естонске и Летонске Совјетске Републике од непријатељских јединица, које су раније биле отсечене од своје главне базе у Источној Пруској. Стратегијски значај ових операција од велике је важности за општи ток рата, јер ће ликвидација тих јединица повући за собом знатно скраћивање Источног фронта и ослобођење снага Црвене армије, ангажованих на овом делу ратишта, за акције на другим његовим секторима. После ослобођења естонских и летонских лука балтичка Црвена флота добиће маневарску слободу, јер ће моћи да изиђе из Финског Залива на пучину Балтичког Мора.

Огроман оперативни значај имале су офанзивне акције трупа II белоруског фронта у области западно од Бјелостока. Овде је Црвена армија форсирала важну одбранбену линију реке Нарева и заузела чворишта Остроленку и Ломжу, које се налазе на путевима за централни и западни део Источне Пруске. На варшавском правцу трупе маршала Рокосовског заузеле су град Прагу, која је одвојена од Варшаве само реком Вислом. Најзад, на југозападу од Жешова Црвена армија је одбацила непријатеља, који је бранио северне

падине Карпата, и изишла непосредно на пољско-чехословачку границу.

САДАШЊИ СТРАТЕГИЈСКИ ПОЛОЖАЈ ЗАРАЂЕНИХ СТРАНА

Комбиноване операције енглеско-америчких трупа на западу и Црвене армије на истоку довеле су до изванредно важних резултата, како стратегијских тако и политичких. Пре свега, треба истаћи потпун слом фашизма на пољу спољне политике, на коме је био постигао, ван сваке сумње, знатне успехе, створивши на Балкану, у Финској и у реакционарним круговима Француске базу за своје империјалистичке планове. Моћна офанзива савезника разбила је у парампарче сву фашистичку спољнополитичку зграду, која је била изграђена у Европи са толико вештине и напора. Пошто је влада Петен-Лавал протерана из Француске, и пошто су Румунија, Бугарска и Финска прекинуле односе с Немачком, Хитлер се са својим »новим поретком«
 нашао затворен у уским оквирима свога Рајха. Преостали су му још само жалосна Хортијева Мађарска и издајници својих народа Квислинг, Павелић, Недић и Дража Михаиловић. Словачки народ збацио је Тисино туторство и пошао правим путем, дигавши устзак против Немаца и домаћих слугу окупатора. Ван граница Хитлерове Немачке почео је да ври живот народа који су се истргли из немачког ропства.

Стратегијски, Хитлер је изгубио не само простране територије, које су му служиле и као маневарски

простор и као материјална база за оперативне подухвате, него и неколико десетина дивизија, што их је — као данак у крви добијао од сателита који су га сада напустили. Данас је један део ових дивизија окренуо своје бајонете против Хитлерових трупа. Француска и Белгија располажу великим људским резервама, које могу узети учешћа у ликвидирању Хитлерових хорди, раме уз раме са савезничким армијама. Савезници су добили нове аеродроме у непосредној близини Хитлерове јазбине, са којих могу повећати разорну делатност своје авијације, која је већ одавно постигла надмоћност у ваздуху.

Природна богатства и индустрија ослобођених држава ступају сада у службу борбе против Хитлерове Немачке. После губитка Дрохобича и Борислава у Галицији и Плоештија у Румунији, Немачка нема на расположењу ни капи природног бензина. Она се поново нашла скоро у сном истом »животном простору«, из кога је још дуго пре рата успела да изиђе помоћу своје експлоатационе експанзије. На тај начин, материјална база Хитлерове војске катастрофално се смањила.

Овогодишња летња офанзива савезника смањила је људску снагу Хитлерове Немачке. Сетимо се само витешког, бобрујског, минског џепа... џепа код Фалеза, Кишињева и других, у којима су уништене читаве армије и чак групе армија. Неће бити претерано, ако кажемо да је Хитлерова армија у току овогодишње савезничке офанзиве изгубила преко два мили-

она људи. Треба имати у виду да су у току трогодишњег рата немачко-фашистичке трупе на совјетској територији изгубиле преко 7.800 хиљада војника и официра, не рачунајући ту рањенике, од којих су многи изгубили борбену способност.

Последњи јуриш против Хитлерове Немачке савезници предузимају са великом надмоћношћу у броју оружаних снага у, техници и најзад, у ратном мајсторству трупа и старешинског кадра.

Рат се приближио непосредно границама Немачке, он се такође развија на оном делу пољске територије који Хитлеровој војсци на Источном фронту служи као последњи ослонац, тј. на реци Висли и на прилазима града Кракова.

Ако упоредимо садашњу војну ситуацију Немачке са ситуацијом у јесен 1918 године, када је капитулирала Вилхелмова Немачка, морамо доћи до закључка да је садашња ситуација Немачке много гора него тада. Немачка поново, после прекида од 130 година (од ратова против Наполеона), постаје ратно поприште. Садашњи управљачи Немачке позивају немачки народ да се угледа на примере борбе у прошлости, тј. на борбу Фридриха II у седмогодишњем рату. Али онда је Пруску спасао распад коалиције која је водила рат против ње, односно излаз Русије из рата. Фридрих II доиста је рекао: »Уколико је гора ситуација, утолико храбрије напред«. Али, он је имао много бољу војску него његови непријатељи, сем Русије. Он је имао могућност да води опе-

рације по унутрашњим оперативним линијама, нападајући час једног час другог свог непријатеља. Уочи искрцавања савезника у Француској и чак после њега, Хитлерова пропаганда правила се да је тобоже задовољна перспективама отварања другог фронта. Она је наглашавала да ће немачка војска приредити савезницима нови Денкерк и тиме за дуго убити код савезника сваку жељу за новим сличним покушајима, а затим се свом снагом бацити на Црвену армију и на тај начин изеојевати победу.

Међутим, Хитлер није могао следити примеру Фридриха II, јер није имао на расположењу ни довољно снага на западу, ни стратегијских резерви, и није могао пребацити на место искрцавања ни једног војника са истока.

Сада, када се челични обруч савезничких армија стеже око исцрпене Немачке, Хитлер је потпуно изгубио слободу маневрисања и оперативну иницијативу. Његове трупе остају онде где се сада налазе. Он не може искористити на главном бојишту чак ни дивизије које су окупирале Балкан, јер им је Народно-ослободилачка војска Југославије, која је сада у непосредном додиру са Црвеном армијом, пресекла отступници на север. Хитлер исто тако није могао на време пребацити у Немачку ни оних осам дивизија које се налазе на северу Финске, иако тиме изазива финско-немачки рат.

Савезнички обруч око Немачке систематски се стеже. Ни на једном сектору савезничких фронтова

Хитлер не може забележити толико жељени застој. На Источном фронту, повећаном офанзивном активношћу Црвене армије, угрожен је читав фронт у Балтичким Земљама, затим Источна Пруска и варшавски сектор. Карпатски планински ланац заобиђен је с југа, из Трансилваније. На северном делу Карпата Црвена армија отпочела је офанзивне операције у правцу Чехословачке, у сусрет народним борцима Словачке и Карпатске Украјине. Ове комбиноване операције Црвене армије у правцу Мађарске из Трансилваније и западне Галиције угрожавају не само Будимпешту, него и Беч. На западу су савезници успешно извршили концентрацију својих трупа према немачкој граници. Продор америчких трупа кроз Сигфридову линију, на фронту између Ахена и Тријера, извршен је на најкраћем правцу према Берлину (Ахен-Берлин 540 км.). Британска и канадска армија воде борбу на левом крилу Прве америчке армије с очевидном намером да ослободе Холандију и изиђу у индустријску област Рур. На десном крилу савезничког фронта у Француској офанзиву воде према Сарској области и горњем току Рајне делови Треће и Седме америчке армије. Недавно пристигла Девета америчка армија, изгледа, још остаје у стратегијској резерви.

Офанзива савезничких трупа у Италији постепено одбацује Немце у долину реке По.

У општесавезничком плану опкољавања Немачке добиле су нарочити значај активне операције Народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Југосла-

вије. Сперишући на споју између Западног и Источног фронта, НОВЈ осигурава стратегијски важан сектор европског ратишта, наиме балкански сектор. Нападајући Балкан 1941 године, Немачка је мислила да овде, ослањајући се на Мађарску, Румунију, Бугарску и балканске народне издајнике, створи чврсту маневарску базу за своје даље империјалистичке планове. После слома тих планова, Балкан је добио за Немачку значај маневарског простора, у коме би она могла осујетити непосредну везу између Западног и Источног фронта. Као што је познато, борба НОВ и ПОЈ ограничила је скоро од самог упада Немачке на Балкан, оперативну слободу Хитлерових трупа и претворила га у самостални сектор европског ратишта, у временски друго — после Совјетског Савеза — жариште европског отпора против Хитлерове агресије.

Доласком Црвене армије на источну границу Југославије, уласком Румуније и Бугарске у антихитлеровску борбу, — ослањајући се својим левим крилом на савезничке армије у Италији, НОВ и ПОЈ се сада уклапа у општи савезнички обруч, који се стеже око Немачке. У овом тренутку њен оперативни задатак састојао се у томе да не дозволи немачким дивизијама (има их око 25), које су се задржале на Балкану и на остраима Једрејског мора, да се пробију кроз тај обруч. У општој економији хитлеровских снага ове дивизије могу имати велики значај као резерве за пребацивање на запад или на исток. У створеној стратегијској ситуацији није искључено да ће ове дивизије покуша-

ти да се придруже немачко-мађарским трупима које сада чине напоре да задрже надирање совјетско-румунских армија у мађарску равницу. С те тачке гледишта нарочити значај добија територија Србије, јер кроз њу пролазе важне комуникације, које олакшавају Немцима маневар у северном и североисточном правцу.

Уопштавајући све што смо горе рекли, можемо констатовати да је општесавезнички фронт добио облик непрекидног лука, који обухвата западни, јужни источни део централне Европе и на северу се ослања на Балтичко море. Отстојање између два крака овог лука, тј. између западног и источног фронта, износи само хиљаду километара, или три сата летења авионом.

Садашња фаза рата могла би се окарактерисати као грандиозна операција којој је циљ опкољавање непријатељских трупа и њихова ликвидација. С овог гледишта она се приближава извршењу задатка тактичког опкољавања, тј. циљ јој је да што више стегне обруч, да опкољене трупе разбије на поједине групе и да их уништи. Чињеница да су америчке армије продрле кроз Сигфридову линију служи као доказ да Хитлерова војска није у стању да искористи унапред припремљене одбранбене положаје чак ни на скраћеном фронту. То доказује стару стратегијску истину да су потучене трупе неспособне да даду отпор непријатељу, ако се не оснаже свежим резервама.

Проблем свежих резерви јесте кардинално питање за Хитлерову стратегију. Људске снаге Немачке истрошене су на огромним просторима европског и афричког ратишта, а нарочито на бојиштима у Совјетској Русији.

Час уништења Хитлерове ратне машине и капитулација Немачке приближава се убрзаним темпом. Али победа не може доћи сама од себе. Она тражи огромно напрезање снага читаве антихитлеровске коалиције. Хитлеровска клика, немилосрдно се обрачунавајући са својим противницима у самој Немачкој, жели да помоћу терора одгоди дан одмазде за своје злочине. Она, ради настављања рата, мобилише и старо и младо, и мушко и женско, и здраве и болесне. Ради ликвидирања тих претсмртних грчевитих трзаја непријатеља, савезничке армије морају употребити сву своју огромну офанзивну снагу. Судаћи по распореду Хитлерових трупа, Црвена армија мораће да мрви основне снаге опседнуте Немачке. Јемство успешног јуриша на Немачку јесте солидарна сарадња савезничких оружаних снага и њихова ненадмашна офанзивна моћ, коју су оне показале у току ове летње кампање.

18 септембра 1944

ИЗДАЊА

НОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

1. Јосип Броз-Тито: Борба народа поробљене Југославије.
2. Едвард Кардељ: Пут нове Југославије.
3. Генерал-лајтнант Арсо Јовановић: Шеста и седма непријатељска офанзива.
4. Родољуб Чолаковић: Оружана борба против окупатора и Дража Михаиловић.
5. Милован Ђилас: Совјетски човек и наша борба.
6. Др. Јосип Смодлака: О разграничењу Југославије с Италијом.
7. Фјодор Махин: Јуриш на Немачку.
8. Фјодор Махин: О нашој војсци.
9. Проф. А. Воскресенски: Шта је УНРРА.
10. Коча Поповић: Два чланка о рату против фашистичке Немачке.

ЦЕНА ДИН. 20.—